

ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

□ पुणे □ वर्ष २२ □ अंक ५१ वा □ भारतीय सौर दिनांक ११ चैत्र शके १९४८, बुधवार दि.०१ एप्रिल २०२६ □ पाने ४ □ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

ट्रम्प इराणमध्ये भूयुद्ध सुरू करण्याची तयारी करत आहेत.....

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

इराण आणि इस्रायल-अमेरिका यांच्यातील संघर्ष आता एका अधिक गंभीर आणि जमिनीवर जाणवणाऱ्या टप्प्यात प्रवेश करत आहे. आकाशातील युद्ध म्हणजे आतापर्यंत प्रामुख्याने क्षेपणास्त्रे आणि ड्रोन हल्ल्यांपुरता मर्यादित असलेला हा संघर्ष आता थेट जमिनीवरील लष्करी तळांवर आणि शहरांवर परिणाम करू लागला आहे.

अमेरिकेने इराणविरुद्ध ही मोहीम सुरू केली असून, गेल्या ३१ दिवसात इराणच्या लष्करी तळांवर आणि पायाभूत सुविधांवर ८५० पेक्षा जास्त टॉमहॉक क्षेपणास्त्रांचा मारा केला आहे. दरम्यान इराणने अमेरिका व इस्रायल च्या मान्याचा जोरदार पलटवार करत प्रत्युत्तर देत आहे इराणने अमेरिकेचे -१५ लढाऊ विमान होर्मुझजवळ पाडल्याचा दावा केला असून, अमेरिकन तळांवर मोठ्या हल्ल्यांची तयारी दर्शवली आहे.

अमेरिका इराण-इस्रायल संघर्षात जमिनीवरून हल्ल्याची तयारी करत आहे आणि पश्चिम आशियात अतिरिक्त सैनिक तैनात केले आहेत. अमेरिकेच्या सैन्याला आगीमध्ये लोटून देण्यासाठी आणि प्रादेशिक भागातील अमेरिकेच्या भागीदारांना कायमस्वरूपी धडा शिकविण्यासाठी इराण सज्ज झाला आहे.

जमिनीवरील युद्ध म्हणजे हवाई किंवा सागरी मोहिमाऐवजी थेट जमिनीवर, सैनिकांद्वारे आणि रणगाड्यांसह लढले जाणारे युद्ध होय. हे युद्ध भूभागावर ताबा मिळवण्यासाठी, शत्रूचे तळ नष्ट करण्यासाठी आणि आक्रमक जमिनी कारवाईसाठी केले जाते. सध्या अमेरिका आणि इराणमधील तणावात जमिनीवरून आक्रमणाची शक्यता वर्तवली जात आहे.

जमिनीवरील युद्धात थेट पायी सैनिक, टँक, चिलखती वाहने आणि आर्टिलरीचा वापर.

शत्रूच्या प्रदेशात घुसखोरी करणे, जमीन बळकावणे आणि स्थानिक ताबा मिळवणे. या प्रकारच्या युद्धात मनुष्यहानी होण्याची शक्यता हवाई हल्ल्यांपेक्षा जास्त असते. अमेरिका इराण-इस्रायल संघर्षात जमिनीवरून हल्ल्याची तयारी करत आहे आणि पश्चिम आशियात अतिरिक्त सैनिक तैनात केले आहेत

इराणला प्रत्युत्तर देण्यासाठी अमेरिकेने पश्चिम आशियात हजारो मरीन पाठविले असून, ते पश्चिम आशियात दाखल होण्यास सुरुवात झाली आहे.

‘अमेरिका इराणमध्ये काही आठवडे जमिनीवरून लष्करी मोहिमा राबविण्याची तयारी करीत आहे,’ असे ‘वॉशिंग्टन पोस्ट’ने अमेरिकी अधिकाऱ्यांच्या हवालत्याने वृत्त दिले आहे. अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प जमिनीवरून लष्करी हल्ल्यांना परवानगी देण्याबाबत अद्याप कुठलीही निश्चिती नाही. मात्र

पश्चिम आशियातील परिस्थिती वेगाने युद्धाच्या दिशेने वाढत असल्याचे दिसत आहे. राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या नेतृत्वाखाली अमेरिकेने अभूतपूर्व लष्करी जमवाजमव सुरू केली आहे. असा अंदाज आहे की ५७,००० हून अधिक अमेरिकी सैनिक या प्रदेशात एकत्र उपस्थित आहेत किंवा तैनात केले जात आहेत.

आधीच उपस्थित असलेल्या सुमारे ४०,००० सैनिकांमध्ये आता ८२ वी एअरबोर्न डिव्हिजन आणि मरीन एक्सपेडिशनरी युनिट्सची भर घातली जात आहे, जे कोणत्याही क्षणी भू-युद्ध सुरू करण्यास सक्षम आहेत. समुद्रातही शक्तीप्रदर्शन स्पष्टपणे दिसून येत आहे. युएसएस अब्राहम लिंकनच्या सोबत युएसएस जॉर्ज एच. डब्ल्यू. बुश तैनात केल्याचे वृत्त आहे.

याशिवाय, एफ-३५बी स्टेल्थ फायटर्स आणि ऑप्से हेल्कोप्टर्सने सुसज्ज असलेले बॉम्बर आणि त्रिपोलीसारखे उभयचर सज्ज गट हे दर्शवतात की अमेरिका केवळ दबाव आणत नाही, तर भू-आक्रमणासाठी पूर्णपणे तयार आहे. याचे कारण म्हणजे इराणने अमेरिकेचा कथित शरणागतीचा प्रस्ताव नाकारला आहे आणि सुमारे ४०० किलोग्रॅम संवर्धित युरेनियम देण्यास नकार दिला आहे. आता परिस्थिती अशा टप्प्यावर आहे की, जर चर्चा अयशस्वी झालेली, तर पुढचे पाऊल थेट जमिनीवरील युद्ध असेल.

जर अमेरिकेने इराणमध्ये भूयुद्ध सुरू केले, तर तो दोन देशांमधील मर्यादित संघर्ष राहणार नाही, तर तो संपूर्ण पश्चिम आशियाला अनेक आघाड्यांवर व्यापून टाकेल. इराणचे मित्रपक्ष, हुथी, हिजबुल्लाह आणि हमास, आधीच सक्रिय आहेत आणि विविध दिशांनी हल्ले करू शकतात.

संघर्षात आतापर्यंत चार हजारांहून अधिक लोकांचा मृत्यू झाला आहे, ज्यात इराण, लेबनॉन, इस्रायल आणि आखाती देशांतील लोकांचा समावेश आहे. तथापि, जमिनीवरील युद्ध झाल्यास, हा आकडा अनेक पटींनी वाढू शकतो. इतिहास साक्षी आहे: इराक युद्धादरम्यान अंदाजे ४,४०० अमेरिकन सैनिक मारले गेले, तर लाखो नागरिकांचा मृत्यू झाला.

सध्याची परिस्थिती त्याहूनही अधिक गुंतागुंतीची आणि व्यापक आहे, त्यामुळे अशी भीती आहे की या युद्धामुळे लाखो लोकांचा मृत्यू होऊ शकतो आणि अब्जावधी लोक विस्थापित होऊ शकतात. निर्वासितांच्या लाटा सीमा ओलांडतील, ज्यामुळे जागतिक मानवतावादी संकट निर्माण होईल, ज्याचे परिणाम युरोप, आशिया आणि उर्वरित जगापर्यंत पोहोचतील.

अमेरिका आणि इराण यांच्यातील संभाव्य जमिनीवरील युद्ध केवळ एक प्रादेशिक संघर्ष नसेल, तर त्याचा परिणाम संपूर्ण जगावर होईल, ज्याच्या केंद्रस्थानी पश्चिम आशिया असेल. हे युद्ध ऊर्जा पुरवठ्यात व्यत्यय आणेल, जागतिक अर्थव्यवस्थेत अडथळा निर्माण करेल आणि मानवी जीवनावर गंभीर परिणाम करेल.

राजू बाविस्कर यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार प्रदान

‘काळ्यानिका रेषा’ या आत्मकथेसाठी मिळाला हा सन्मान

ज्योतिर्मय साहित्य

नवी दिल्ली - साहित्य अकादमीतर्फे २०२५ या वर्षासाठी जाहीर करण्यात आलेल्या साहित्य पुरस्कारांचे आज येथे वितरण करण्यात आले. मराठी भाषेसाठी जळगाव येथील प्रसिद्ध चित्रकार व लेखक राजू बाविस्कर यांना हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. मानचिन्ह, शाल आणि एक लाख रुपये रोख असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे.

देशातील मान्यताप्राप्त २४ भाषांमधील उत्कृष्ट साहित्यकृतींना यंदाचे साहित्य अकादमी पुरस्कार जाहीर झाले होते. त्यात मराठी भाषेसाठी जळगाव येथील प्रसिद्ध चित्रकार व लेखक राजू बाविस्कर यांच्या ‘काळ्यानिका रेषा’ या आत्मकथेसाठी लेखक राजू बाविस्कर यांना हा सन्मान जाहीर झाला होता.

नवी दिल्लीतील कमानि ऑडिटोरियममध्ये झालेल्या या विशेष समारंभात साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष माधव कौशिक यांच्या हस्ते श्री. बाविस्कर यांना सन्मानित करण्यात

आले. यावेळी प्रसिद्ध हिंदी साहित्यिक आणि साहित्य अकादमीचे माजी अध्यक्ष विश्वनाथप्रसाद तिवारी, अकादमीच्या उपाध्यक्षा श्रीमती कुमुद शर्मा, संस्कृती मंत्रालयाचे संचालक

अनीश राजन, अकादमीच्या सचिव श्रीमती पल्लवी होळकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

साहित्यिकांना पुरस्कार देऊन सन्मानित करणे हे समाजाचे दायित्व असल्याचे सांगून श्री. विश्वनाथ प्रसाद तिवारी म्हणाले, की समाजातील या सृजनशील सकारात्मकतेचा गौरव झाला नाही तर समाज मूल्यहीन होऊन नष्ट होईल. त्यामुळे या सृजनाचा गौरव करणे ही अमूर्त स्वरूपातील समाजाचे प्रतिनिधी असलेल्या साहित्य अकादमीसारख्या संस्थांची जबाबदारी आहे. त्यासोबतच तो समाजाचा धर्म म्हणजेच कर्तव्यही आहे.

साहित्यिकांच्या साहित्यातून समाजाला प्रेरक मूल्ये मिळत असतात. लेखक हा सदैव जागरूक असतो. त्याचे जीवन वैशिष्ट्यपूर्ण असते कारण तो एकाच जगण्यामरण्यात अनेक जगणे-मरणे अनुभवत असतो. असे सांगून त्यांनी

पारतंत्र्याच्या कालखंडात प्रख्यात साहित्यिक भारतेन्दु हरिश्चंद्र यांच्या साहित्याने एक युग निर्माण केले.

त्यातून पुढे आलेल्या स्वदेशी आणि स्वभाषा या दोन्ही मूल्यांची पुढे चळवळ झाली, याचा दाखला दिला. अकादमीचे अध्यक्ष माधव कौशिक यांनी पुरस्कारांमार्गीय भूमिका विषय केली. सचिव श्रीमती होळकर यांनी प्रास्ताविक केले तर श्रीमती कुमुद शर्मा यांनी आभार मानले.

यंदाच्या पुरस्कारांमध्ये काव्यसंग्रह, कादंबरी, कथासंग्रह, निबंध, समीक्षा, आत्मकथा अशा विविध साहित्य प्रकारांतील विविध पुस्तकांची निवड करण्यात आली आहे. देशातील विविध भाषांमधील साहित्यिक परंपरेचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या या साहित्यकृतींना तज्ज्ञांच्या समितीद्वारे निवडण्यात आले आहे.

नावात काय आहे?

‘मग आई, तुलाही असंच वाटत होतं का गं?’ पुढचा प्रश्न.

‘अरे, भगवान श्रीकृष्ण कुणाला नाहीत आवडतं? ते सर्वांचे अगदी लहान मुलांपासून सगळ्यांचे लाडके आहेत. दुसरं म्हणजे मला माझ्या मुलांचं नाव असं ठेवायचं होतं जे मुलीचंही असतं आणि मुलाचंही’ मी समजुतीच्या सुरांत म्हटलं. ते माझं सांगणं त्याला मनापासून पटलं.

तो लगेच म्हणाला, ‘‘मग मला किसन्या का म्हणतात? नाव बदललं की मी बदलतो का?’’

या प्रश्नावर मी क्षणभर थांबले. खरंच नाव बदललं की माणूस बदलतो का? मी हसत म्हणाले, ‘‘नाही रे, नाव कितीही बदललं तरी तू तोच माझा कृष्णच राहणार. ‘किसन्या’ म्हटलं तरी त्यातलं प्रेम कमी होत नाही कधी कधी तर ते जास्तच असतं.’’ तो थोडा विचारात पडला आणि पुढचा प्रश्न तयारच होता

‘‘मग आई, शाळेत सगळे मला कृष्णा म्हणतात आणि घरी किसन्या मग मी दोन वेगवेगळे आहे का?’’

या प्रश्नातून मात्र मला वेगळाच दृष्टिकोन मिळाला. आपण मोठे झाल्यावर ‘मी’ या शब्दाभोवती किती आवरणं चढवतो. नाव, नाती, भूमिका, जबाबदाऱ्या पण मुलांच्या जगात ‘मी’ इतकं सरळ आणि पारदर्शक असतो!

कृष्णाला ‘‘ आपण कृष्णा आणि किसना दोघं वेगळे आहोत का?’’ असं वाटणं, ही फक्त गमतीशीर गोष्ट नव्हती. तो स्वतःला ओळखू पाहत होता. त्याला जाणून घ्यायचं होतं ‘‘मी नेमका कोण आहे?’’

मार्ग आहेत.’’

तो म्हणाला, ‘‘म्हणजे नाव बदललं तर प्रेम बदलत नाही?’’ ‘‘उलट,’’ मी म्हणाले, ‘‘नाव बदललं की प्रेमाचे रंग बदलतात, प्रेम वाढतंही.’’

तो हसला आणि क्षणात पुन्हा खेळात रमला. पण मी मात्र त्या प्रश्नातच अडकून राहिले. मुलं प्रश्न विचारतात तेव्हा आपण अनेकदा उत्तर देतो पण खरंतर ते आपल्याला विचार करायला शिकवत असतात.

‘‘मी कोण?’’ हा प्रश्न आपण मोठे झाल्यावर अध्यात्मात, तत्त्वज्ञानात शोधतो आणि मुलं तो सहज, खेळता खेळता विचारून जातात.

नाव, ओळख, अस्तित्व हे सगळं आपण त्यांना शिकवतो असं वाटतं पण खरं तर, त्या छोट्या छोट्या प्रश्नांतून तेच आपल्याला आपल्या ‘मी’कडे परत नेत असतात.

मग शेक्सपिअर यांच्या ‘नावात काय आहे’ पासून सुरुवात झाली गप्पांना. ‘‘नावात काय आहे?’’

खरंच नाव बदललं म्हणून माणूस बदलत नाही.

गुलाबाला दुसरं नाव दिलं तरी त्याचा सुगंध तसाच राहतो, तसंच माणसाचंही असतं त्याची ओळख त्याच्या नावात नसते, तर त्याच्या ‘असण्या’त असते.

पण मुलांच्या जगात हा प्रवास उलटा असतो ते आधी नावातून स्वतःला शोधायला लागतात आणि मग हळूहळू त्या नावाच्या पलीकडे जातात. मग कृष्णाला एक गंमत आठवली

आणि तो हसतच म्हणाला, ‘‘आईऽऽ आपल्या ओमला ना त्याच्या घरी सगळे ‘टोन्या’ म्हणतात!’’

मी मुद्दाम विचारलं, ‘‘असं? मग तो रागावत नाही का?’’

कृष्णा खळखळून हसला, ‘‘नाही गं! उलट त्याला आवडतं कधी कधी तो स्वतःच म्हणतो ‘तुम्ही सगळे मला टोन्या म्हणा!’’’

मी हसत म्हणाले, ‘‘मग त्याचं खरं नाव कुठलं? ओम

की टोन्या?’’

तो क्षणभर विचारात पडला आणि अगदी गंभीर चेहऱ्याने म्हणाला, ‘‘दोन्ही! शाळेत ओम आणि घरी टोन्या!’’

‘‘मग ते दोघं वेगवेगळे आहेत का?’’ मी विचारलं

तो लगेच म्हणाला, ‘‘नाही ना! तो तोच आहे फक्त नाव बदललं!’’

क्षणभर थांबून त्याने स्वतःकडे बोट दाखवलं, ‘‘म्हणजे मी पण तसाच! शाळेत कृष्णा आणि घरी किसन्या!’’

त्याच्या मनात आता कुठलाही गोंधळ नव्हता उलट एक समाधान होतं जणू त्यानं स्वतःचं कोडं स्वतःच सोडवलं होतं. पण मला त्या ‘‘टोन्या’’ची गंमत वेगळीच जाणवली

घरातलं टोपणनाव म्हणजे केवळ नाव नसतं, ती एक लाड करणारी, कौतुकाची हाक असते

ज्यात ओळखीपेक्षा जास्त आपलेपणा दडलेला असतो. ‘‘ओम’’मध्ये शिस्त असेल पण ‘‘टोन्या’’मध्ये माया असते.

कदाचित म्हणूनच जग आपल्याला आपल्या नावानं ओळखतं, पण आपली माणसं आपल्याला टोपणनावानं जपतात.

तेवढ्यात दीदी समोर दिसली तसा कृष्णा तिला बिलगला आणि म्हणाला, दीदी, तू आता मला किसन्याच म्हण नाहीतर क्रिशा मला आवडेल कारण मला कळलंय की तू मला हाक मारतेस तेव्हा त्यात प्रेमच असतं.

खरंतर, ‘नावातच सगळं काही आहे ना?’

कुलस्वामिनी प्रतिष्ठान महावीर जयंती निमित्त ६ फुटी कळस-रथ !

छ. संभाजीनगर : दरवर्षी प्रमाणे महावीर जयंती निमित्त श्री विलास कोरडे, अध्यक्ष, कुलस्वामिनी प्रतिष्ठान तर्फे सकल जैन समाज तर्फे निघालेल्या वाहन रॅली मध्ये अग्रस्थानी शुभ असलेले कळस प्रतीक ६ फुटी ठेवण्यात आले होते. मा राजेंद्र बाबुजी दर्डा, मा अतुलजी सावे, महापौर समीरजी राजूरकर, शितीळे किशोरजी, संजयजी केनेकर व इतर मान्यवर आणि जैन बंधु भगिनी यांनी भेट देऊन कौतुक केले व शुभेच्छा दिल्या !

जात्यावरच्या
ओव्या.....

मन तिजोरी मणाची
उचलेना अवजड
गाठी बांधून ठेवल्या
आता हलकेच सोड ||५६९||

मन तुझ माझ
भारी लावत पळायी
याला घालून आवर
लावू भजन म्हणायी ||५७०||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे
श्लोक-भाग १३

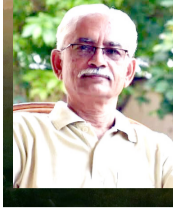
ज्योतिर्मय साहित्य

या रामायण महाभारतातील उदाहरणाव्यतिरिक्त इतिहासात आणि वर्तमानात देखील वाईट वासना मनात ठेवून वागल्यामुळे व्यक्तीच्या आयुष्याचा विनाश झाल्याची अनेक उदाहरणे आहेत. अनेक राजे आणि राज्यांचा नाश झाला आहे. अनितीने वागल्यामुळेच अनेक व्यक्तींनी स्वतःचा विनाश ओढवून घेतला आहे. काळ हा सर्वशक्तिमान आहे. त्याची सर्वांवर सत्ता चालते. जन्मलेल्या व्यक्तीला मृत्यू निश्चित असतो परंतु तो केव्हा येईल हे सांगता येत नाही. म्हणून वेळीच सावध होणे गरजेचे. तीच जाणीव आपल्याला समर्थ या ठिकाणी करून देतात. “ पापाची वासना नको दावू डोळा “असे संत तुकाराम महाराज देखील आपल्याला सांगतात ते यामुळेच.

महाभारतात यक्ष आणि युधिष्ठिर यांचा एक संवाद याबाबतीत अतिशय समर्पक असा आहे. “ या जगातील सगळ्यात मोठे आश्चर्य कोणते ? ” असा प्रश्न यक्ष युधिष्ठिराला विचारतो. त्यावर युधिष्ठिराने दिलेले उत्तर मोठे छान आहे. तो म्हणतो, “ जन्मलेल्याला मृत्यू निश्चित आहे परंतु तरीही त्याचे भान व्यक्तीला नसते. आपण अमर आहोत असेच सगळे वागत असतात. हेच या जगातील सगळ्यात मोठे आश्चर्य आहे. “

या सगळ्या इतिहासातील उदाहरणांवरून आपण काहीतरी बोध घ्यायचा असतो. इतिहास हा केवळ वाचण्यासाठी नव्हे तर

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

त्यापासून शिकण्यासाठी असतो. पुढच्या ठेच मागचा शहाणा असे आपण म्हणतो ते याच अर्थाने ! आपले आयुष्य मर्यादित असते.

म्हणून मृत्यूचे भान ठेवून प्रत्येकाने वाईट वासनांचा त्याग केला पाहिजे आणि आपल्या आयुष्यात सत्कर्मांना स्थान दिले पाहिजे असेच समर्थांचे सांगणे आहे. आणि हे जेवढ्या लवकर लक्षात येईल तेवढे चांगले !

स्वसंवाद : माझ्या मनात अजूनही कोणत्या वाईट वासनांचे बीज दडलेले आहे का ?

रावण किंवा दुर्योधन यांच्या कथांमधून मी खरोखर काही बोध घेतो का ?

सत्ता, अहंकार किंवा मोह यामुळे माझ्या विवेकावर पडदा तर पडत नाही ना ?

जीवन क्षणभंगुर आहे ही जाणीव ठेवून मी माझा वर्तमान अधिक सजगपणे जगतो का ?

माझ्या आयुष्यात सत्कर्मांची वाढ आणि दुष्प्रवृत्तींचा त्याग करण्यासाठी मी सजग प्रयत्न करतो का ?

(क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

दासबोध स्तवन
उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

देहान्त निरूपण

ज्योतिर्मय साहित्य

दशक-७ / समास-१०

नमस्कार

काल प्रभुरामरायांचा जन्मकाल आपण समस्त भारतवासींनी अगदी मनोभावे साजरा केला.

हजारो लाखो वर्षांचा काळ लोटला तरी प्रभु रामचंद्र प्रत्येक भारतीयांच्या मनात अटळ स्थान ठेऊन आहेत.

त्यांच्यावरील श्रद्धा विश्वास एक कणभर देखील कमी झाला नाही. मी तर म्हणून की पूर्वी पेशवा रामजन्म मोठ्या धुमधडाक्यात साजरा केला जातो आहे. रामराया, सीतामाई लक्ष्मण मारुती व सर्व परिवार देवता या समस्त भारतीयांच्या मनातील ताईत बनले आहेत. हे सर्व विचार एका दिवसात जनमानसात रुजले नाहीत तर त्यांच्या कथा या माणसांच्या अंतःकरणाचा ठाव घेतला आहे.

आपल्या समर्थांची तर प्रभुरामरायांवर गाढ श्रद्धा आहे. आपणही त्यांच्या चरणीं नतमस्तक होऊन समासाला सुरुवात करूया.

नेहमी चांगले विचार मनात ठेवावेत. कधीच कुणाला दुखवू नये. कुणाचाही तळतळट घेऊ नये.

चोरी करू नये. नेहमी चांगले वागावे. कुणाचाही दुस्वास करू नये. कुणाच्या मनाला वाईट वाटेल असे वागू नये. अतिलोभ करू नये. सर्वकाही प्रमाणात असावे.

आपण जे दुसऱ्याला देतो त्याचे परत आपल्याला मिळेल या भावनेने कोणतेही कर्म करू नये. म्हणजेच निःस्वार्थ बुद्धीने कर्म करावे. आपण जे दुसऱ्याला देतो त्याचे परत मिळत नाही. जसे पेरल्यानंतर धान्य उगवते. जे श्रम केलें नाहीत त्याचे मोल जसे मालकाला मागता येत नाही. किंवा कुणाला विनाकारण लुबाडून धनद्रव्य घेऊन मोठे होऊ नये. आपल्या श्रमाचा जो मोबदला मिळतो त्यावर चरितार्थ चालवत जावा. अतिलोभ करू नये. जिवंतपणी जो भगवंताची उपासना करत नाही. त्याला मुक्ति मिळत नाही. (क्रमशः)

श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

नामाचा अनुभव कोणता ? नामाचा अनुभव नामाव्यतिरिक्त दुसऱ्या कशात पाहू नये; म्हणजे, नामापासून दुसरे काही मिळवायचे आहे ही कल्पनाच नसावी. नाम मुखी येते हाच नामाचा अनुभव. ज्या प्रमाणात आपल्या हातून नामस्मरण घडले त्या प्रमाणात आपल्याला नामाचा अनुभव आला असे समजावे. अखंड नामस्मरण टिकले, की पुरा अनुभव आला. नामस्मरण

नामाचा अनुभव

करता करता चित्त एकाग्र होते. देहबुद्धी विसरून नाम घेणे हेच निर्गुण होणे आहे. मी कोण आहे हे कसे ओळखावे ? ' मी कोण आहे ' हे ओळखायला, जडाने म्हणजे वाचनेच नाम घेण्यास सुरुवात करावी, आणि ते नाम अखंड घेण्याचा प्रयत्न करावा. मग ते मनाने आतल्याआत होऊ लागते. पहिल्यानेच आपल्या प्रयत्नाने मनाला नामाचे वळण लावण्याच्या नादी लागू नये, कारण ते फारच अवघड आहे. नाम घेता घेता देहाचा विसर पडल्यावर मी कोण आणि देव कोण हे आपोआप कळेल.

भगवंताच्या नामाचा नाद लागला तर दुःखाची जाणीव कमी होते. दुःखाची जाणीव नसल्यावर दुःख असले म्हणून बिघडले कुठे ? काळोख्या रात्री जशी काठी आधार असते, तसे संसारता नाम आहे. खाचखळगे काठीच्या योगाने टाळता येतात, तसे मोह, लोभ इत्यादि संसारातल्या अडचणी नामाने समजतात आणि दूर करता येतात. विस्तवाजवळ तूप ठेवले की ते वितळते, तसे नामाची शेगडी ठेवली की अभिमान वितळलाच पाहिजे. हाच नामाचा अनुभव. पण लोक नामाबद्दल ऐकूनच घेत नाहीत; जर कोणी ऐकून घेतले तर ते बिंबवून घेत नाहीत, त्याचे मनन करीत नाहीत; आणि मनन करून ज्यांना ते पटले, ते पटले

असूनही नाम घेत नाहीत. अडचणी असल्या तरी नाम घेता येते. म्हणून नामस्मरण न करण्याबद्दल सबबी सांगू नका. सबब सांगितली की त्यापासून लबाडी उत्पन्न होते, लबाडीतून आळस उत्पन्न होतो, आणि आळसाने सर्वनाश होतो. आपण रोज उठल्यावर भगवंताचे स्मरण करण्याचा नियम ठेवावा. स्नान वगैरे गोष्टी झाल्या तर कराव्याच, पण त्यांच्यावाचून अडून बसू नये. भगवंताचे स्मरण हे मुख्य आहे. अखंड नामस्मरण ठेवायला सोवळ्याओवळ्याचे बंधन नाही. अखंड स्मरणच सोवळे आहे.

उपासना कोणतीही असली तरी नामाशिवाय ती पचनी पडत नाही. महत्त्व नामाला आहे. निरनिराळ्या देशांतले अन्न निरनिराळे असू शकते, पण ते पचविण्याकरिता लागणारे पाणी इथून तिथून सर्व सारखेच. पाण्याशिवाय कोणतेही अन्न पचणार नाही. त्याप्रमाणे उपासनारूपी अन्नाला पचविण्यासाठी नामरूपी पाण्याची जरूरी आहे. म्हणून नामाला महत्त्व देऊन ते सतत घेण्याचा अभ्यास करावा. कसाही प्रसंग आला तरी नामस्मरण सोडू नका. त्यातून परमात्मा हात देईल. नाम घ्यायला स्वतःचीच आडकाठी असते. ती दूर केली तर नामाचा अनुभव आल्यावाचून राहणार नाही.

श्री संत ज्ञानेश्वर
अभंग व अर्थ

पुढे.....

दुसऱ्या स्कंधात ध्यान (तत्व चिंतन) पहिले 2 अध्याय आहेत. नंतर चित्ताची प्रसन्नता म्हणजेच श्रद्धा या नंतर मनन.

मनुष्य आपल्या जीवना कडे डोळस पणे पहात नाही. म्हणून दृष्टांत आपणास कळत नाही.

संसार 2 गोष्टीसाठी चांगला आहे.

1 कसोटी : संसाराला मूल्य आहे की परमार्थाला? परमार्थाला! पण परमार्थासाठी कसोटीला संसारच आहे.

संसाराला स्वतःचे मूल्य कमी जरी असले तरी परमार्थाचे मूल्य कळण्यासाठी संसारातील उदाहरणे आपणास उपयोगी पडतात.

पहिल्या 2 अध्यायातील कथा ऐकून राजाच्या मनात परमेश्वराबद्दल आदराची भावना निर्माण झाली. त्याच्या मनात संशय निर्माण झाले.

ज्याला कांहीच कळत नाही व ज्याला सर्व कळते त्यांना संशय नसतो. जो आधला मधला आहे त्याला शंका असते.

जेव्हा आपण एखादी शंका विचारतो तेव्हा आपल्याला काय कळाले व काय कळाले नाही हे स्पष्ट पणे कळायला हवे. परीक्षिताने कांहीं शंका विचारल्या. त्या वायफट नव्हत्या.

शुकांनी या शंकेस उत्तर देण्यापूर्वी पुन्हा एकदा मंगलाचरण केले.

एका श्लोकावर वर्षभर बोलणे एकवेळ सोपे आहे, पण वर्षभर बोललेले एक श्लोकात सांगणे अवघड आहे.

संजयने 125000 श्लोकाचे सार केवळ एक श्लोकात अनुष्टुभ छंदात म्हणजे 32 अक्षरात सांगितले आहे.

4 गोष्टी 4 श्लोकात सांगितल्या आहेत.

सत्य, जगात, माया, आत्मा या त्या चार गोष्टी.

युधिष्ठिर सतत सत्य बोलत असूनही त्यांनी नारदांना हे सत्य "सत्य म्हणजे काय?"

ज्याच्या मध्ये सर्वांचे हीत सामावले आहे ते सत्य आहे.

नाथ महाराजांनी सत्याची व्याख्या केली आहे.

मनुष्य तीन काळात जगतो. ज्याला भूत भविष्य व वर्तमान या तीनही काळात "नाही" हा शब्द लागला नाही पाहिजे. त्याला सत्य म्हणतात.

आपले शरीर भूत काळात फार पूर्वी नव्हते व भविष्यात नसेल म्हणून देह हा असत्य आहे.

क्रमशः.....

आरोग्य संजीवनी

म्हातारपणी गुडघेदुखी या आजाराचे कारण

ज्योतिर्मय साहित्य

गुडघेदुखीवर पुढील प्रमाणे निसर्ग उपचार करावे :-

१) गुडघ्यावर थोडेसे तिळाचे तेल गरम करून हलक्या हाताने मसाज करावा तिळाचे तेलात थोडेसे लवंग व ओवा टाकून एकदा उकळून घ्यावे व थंड झाल्यानंतर त्या तेलाचे हलक्या हाताने मसाज करावा.

२) रात्री काळी माती भिजत ठेवावी व सकाळी थोडेसे गरम करून गुडघ्यावरती लावून त्यावर कापडी पट्टी बांधावे साधारणतः एक ते दीड तास ठेवावे.

३) गुडघ्याला सूज व वेदना असतील तर थंड गरम शेक करावा.

४) कच्च्या बटाट्याची पेस्ट करून गुडघ्याला त्याचा लेप दिला तर त्याचा गुडघेदुखीवर फायदा दिसून येतो बटाट्याच्या बटाट्यामुळे संध्यातील सूज कमी होण्यास मदत मिळते.

५) ऑस्टियोआर्थरायटिस मध्येही गुळ, हळद, मेथी दाणे पावडर व तिळाचे तेल याची एकत्र पोटीस बमवून त्याचा लेप गुडघ्यावर साधारणतः ३० ते ४५ मिनिटे ठेवावे याचा लाभ मिळतो .

६) मोहरीची बारीक पावडर करून मोहरीच्या तेलात घालून त्याची पेस्ट गुडघ्यावर बांधावे याचा फायदा मिळतो .

७) गावरान भारतीय देशी गाईचे गोमूत्र लाल रंगाच्या बाटलीत १५ ते २० दिवस बंद बुच करून उन्हात ठेवावे त्या गोमूत्राने गुडघ्याला हलकेसे मसाज केले असता त्याचा लाभ होतो .

८) एक बकेट आपणास सहन होईल तेवढे गरम पाणी करून त्यात एक चमचा मॅग्नेशियम सल्फेट टाका व एक ग्लास पाणी घ्यावे व डोक्यावर थंड पाण्याची भिजून टावेल ठेवावे व गरम पाण्यात गुडघ्यापर्यंत दोन्ही पाय बुडवून बसावे साधारणता पंधरा ते वीस मिनिट असे दररोज बसावे याचा गुडघेदुखी मध्ये लाभ होतो.

९) काचेचा एक ग्लास घेऊन त्यात दोन ते तीन चमचे मेथी दाणे रात्री भिजत ठेवावे व सकाळी त्या पाण्यामध्ये दोन

तासाच्या फरकाने खावे.

१०) गुडघेदुखी साठी साधारणता ५० ते ६० ग्रॅम मेथी अंकुरित करून नाष्ट्याच्या वेळी कच्चे खाल्ले तर याचा फायदा होतो .

११) दुपारच्या जेवणात उकडून घेतलेल्या भाज्या भरपूर प्रमाणात व अंकुरित केलेले कडधान्य कोंड्यासहित भाकरी किंवा चपाती खावे थोड्यावेळाने अडीचशे ते तीनशे ग्रॅम पिकलेली पपई आवजून खावे याचा बऱ्याच प्रमाणात फायदा होतो .

१२) संध्याकाळी उकडलेल्या भाज्या किंवा कोणती फळे भरपूर प्रमाणात खावे जेणेकरून पचायला सोपे जाईल. आहारात नियमितपणे दुधी भोपळा, दोडका, पानकोबी, मेथी, शेवगा, बीट, चवडी, राजगिरा, पपई, चिक्कू, जरदाळू, सितफळ, नाशपती असे कोणतेही हंगामी फळे खावतात गुडघेदुखी असणाऱ्या व्यक्तीने पुढील गोष्टींचा त्याग करावा टमाटे, फलावर, मुळा, वटाणा, आंबा, आंबट लोणचे, तेलकट मसालेदार पदार्थ, दारू, बिडी, सिगारेट, शीतपेय, चहा, कॉफी, बेसनचे पदार्थ, मैद्याचे पदार्थ, साखर, रवा, डालडा, याचा शक्यतो वापर करू नये.

(क्रमशः)

संकलन -
डॉ. प्रमोद डेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

लसणाच्या पाकळ्या टाकून थोडेसे कोमट करून अनुशा पोटी सकाळी घेतल्यास याचा फायदा होतो.याचबरोबर काळे किंवा साधे मनुके वीस नग व दोन अंजीर रात्री पाण्यात भिजत ठेवावे व एक

श्रीयश मिनी मॅरेथॉन उत्साहात संपन्न

ज्योतिर्मय साहित्य
छत्रपती संभाजीनगर - श्रीयश प्रतिष्ठानतर्फे विभागीय क्रीडा संकुल येथे ५ किलोमीटर अंतराची "श्रीयश मिनी मॅरेथॉन" रविवारी अत्यंत उत्साहपूर्ण वातावरणात पार पडली. या मॅरेथॉनचा मार्ग विभागीय क्रीडा संकुल ते पीर बाजार असा ठेवण्यात आला होता व परतीचा प्रवासही याच मार्गाने करण्यात आला.

समाजामध्ये अवयवदानाबाबत जनजागृती निर्माण करणे हा या मॅरेथॉनचा प्रमुख उद्देश होता. या स्पर्धेत बीड, पुणे, नाशिक, जालना, बुलढाणा, अहिल्यानगर, जळगाव, छत्रपती संभाजीनगर आदी ठिकाणांहून १८ ते ६६ वयोगटातील ३०० हून अधिक स्पर्धकांनी सहभाग नोंदवला. मॅरेथॉनच्या प्रारंभी फ्युजन इन्स्टिट्यूटचे श्री. ऋतुराज सोनवणे यांनी झुंबा व वॉर्म-अप सत्र घेतले. स्पर्धेचे उद्घाटन व हिरवा झेंडा दाखवून सुरवात श्रीयश प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व आयोजक श्री. बसवराज मंगरूळे यांच्या हस्ते करण्यात आले.

विजेत्यांना प्रथम क्रमांकासाठी रु. १०,००० व उपविजेत्यांस रु. ७,००० अशी पारितोषिके देण्यात आली. विविध गटांतील विजेते पुढीलप्रमाणे :

१८ ते ५० वर्षे (पुरुष गट) प्रथम - अतुल बरडे, द्वितीय - अर्जुन शिंदे.

१८ ते ५० वर्षे (महिला गट) प्रथम - शिवानी दिवाकर, द्वितीय - दिशा बोरसे. ५० वर्षांवरील (पुरुष गट) प्रथम - रमेश चिवळकर, द्वितीय - राम लिंबारे ५० वर्षांवरील (महिला गट) प्रथम - विठाबाई कच्छवे, द्वितीय - आभा सिंग.

पारितोषिक वितरण समारंभाचे प्रमुख पाहुणे छत्रपती संभाजीनगरचे महापौर मा. श्री. समीर राजूरकर होते. त्यांनी आपल्या भाषणात अवयवदानासारख्या उदात्त कार्यासाठी आयोजित केलेल्या या मॅरेथॉनचे कौतुक केले व सर्वांसाठी शारीरिक तंदुरुस्तीचे महत्त्व अधोरेखित केले.

या प्रसंगी कर्करोगावर मात केलेले एक तरुण स्पर्धक श्री. पराग लिगडे व त्यांच्या पालकांचा विशेष सत्कार करण्यात आला. यावेळी एक जेष्ठ नागरिक स्पर्धक श्री. विजय मोकटकर हांनी ओ देश मेरे हे गाणे गाऊन सर्वांना मंत्रमुग्ध केले.

या मॅरेथॉनसाठी एलआयसीचे श्री. सतीश धोटे, श्री. विनायक वालवडकर, श्री. अभय थोरात यांचे सहकार्य लाभले. तसेच मॅट्रिक्स कॉडिंग सोल्युशन्सचे श्री. प्रधान गौड, चरखा फूड्सचे श्री. संतोष चरखा, श्रीमान-श्रीमती वस्त्रदालनचे श्री. जितेंद्र कुमार, हायटेक इंडस्ट्रीचे श्री. शेख इसरा, भद्रा टूटव्हल्सचे श्री. संदीप बागल, मिनल युनिफॉर्म्स अँड

स्टेशनरीचे श्री. नितीनकुमार श्रीवास्तव, लॅब ट्रेडिंग डीलचे श्री. सय्यद बदर ह्यांचेही सहकार्य आणि प्रायोजकत्व लाभले.

कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी विभागीय क्रीडा संकुलाचे व्यवस्थापक श्री. तेजस कुलकर्णी, पोलीस आयुक्त, उपायुक्त उस्मानपुरा विभाग, उपायुक्त वाहतूक व्यवस्था उपलब्ध करून दिली.

श्रीयश प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त ऐश्वर्या मंगरूळे, श्री. अद्वैत मंगरूळे तसेच मुख्याधिकारी श्री. जाँय डॅनियल यांनी मार्गदर्शन केले. प्रमुख समन्वयक म्हणून श्रीयश इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंटचे डॉ. सचिन वानखेडे यांनी

कार्य पाहिले. श्रीयश अभियांत्रिकी, पॉलिटेक्निक, फार्मसी, आयुर्वेद, नर्सिंग महाविद्यालयांचे प्राचार्य, डॉ. बी. एम. पाटील, डीन अकॅडमिक्स डॉ. पी. एम. अर्धापूरकर, प्रा. एस. एस. खंडागळे, डॉ. स्वाती इटागी, डॉ. परेश देशमुख, डॉ. सुरेश सुडके, प्रा. अंश लोणारकर, प्रशिक्षण व प्लेसमेंट प्रमुख प्रा. अनिल पालवे, प्रशासन व्यवस्थापक श्री. अमित चव्हाण, एनसीसी एएनओ ले. ब्रिजभूषण शुक्ला यांनी विशेष परिश्रम घेतले. तसेच सर्व विभागप्रमुख, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थ्यांचा मोठा सहभाग होता.

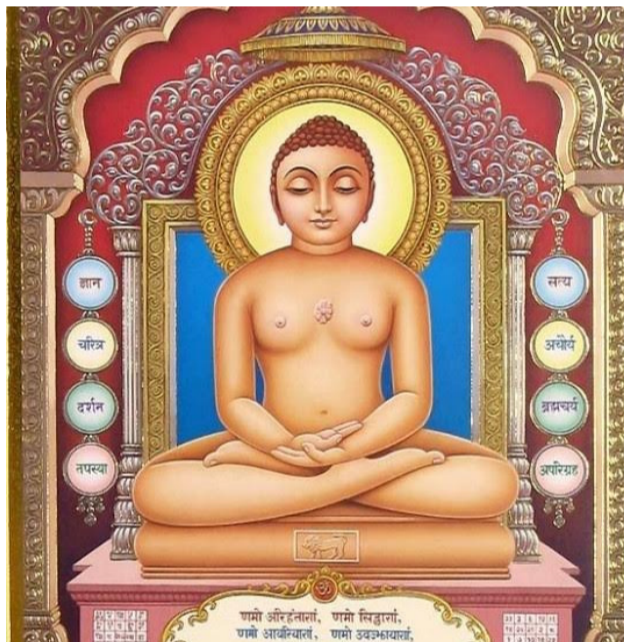
प्रत्येक धावपटूसाठी टी-शर्ट, पौष्टिक अंकुरित नारता, फळे, एनर्जी ड्रिंक्स, पिण्याचे पाणी, वैद्यकीय सुविधा, श्रीयश आयुर्वेद महाविद्यालयाची रुग्णावाहिका, मार्गावर वैद्यकीय मदत केंद्रे, वाहतूक नियंत्रणासाठी ६० एनसीसी कॅडेट्स, मार्गदर्शक फलक, चॅंजिंग रूम्स व आपत्कालीन सेवा उपलब्ध करून देण्यात आल्या. या कार्यक्रमास प्रिंट मीडियाचे प्रतिनिधी, धावपटू, पॅरिसरातील मान्यवर आणि नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

भगवान महावीरांचे प्रमुख तत्व दर्शन

ज्योतिर्मय साहित्य
(मागील अंकावरून)
मिथ्यात्व, आसक्ती, आणि भोग लालसेने जखडलेल्या माणसांनी वाणी संयम, अनासक्ती, अपरिग्रहाचा पडताळा पाहिला, प्रकाश पाहिला आणि हजारो व्यक्ती भगवान महावीरांचा उपदेश शिरसावंध मानून शिरोधार्य मानण्यास प्रवृत्त झाले. भयानक परिस्थितीमुळे विचारांना एक नवी दिशा मिळाली आणि भौतिक गोष्टी असार मानून लोक प्रवृत्ती मार्गाचा त्याग करून निवृत्तीच्या मार्गाकडे अर्हिसेकडे वळले.

मुन्य स्वतःच स्वतःचा भाग्यविधाता आहे. सुख दुःखास स्वतः कारणीभूत आहे. तो ईश्वरीय सत्तेने संचालित नाही. आत्मा हाच परमात्मा आहे. त्यात ईश्वर वेगळा नाही. आत्मसाधने द्वारा कर्ममुक्त होणारा ईश्वर बनतो. भगवंतांनी उपदेशातून व्यक्तीतल्या निद्रिस्त परमात्म्यास जागृत केले.

कर्मनि पीडित जनतेस भगवंतांनी प्रेरणा दिली. याबाबत भगवान महावीर म्हणाले की पुरुषा! तू स्वतः पराक्रम कर, जो मुन्य आपल्या शक्तीचा उपयोग करत नाही, तो आपल्या दैवी प्राप्तीपासून वंचित राहतो. अवयव थकत नाहीत तोपर्यंत संयम साधना करा. भगवंतांनी दैववाद स्वीकृत केला नाही परंतु त्यांनी पुरुषार्था पासून दूर जाणाऱ्या जनतेस दैववादाच्या, भाग्यवादाच्या बेडीतून मुक्त केले.

भगवंतांच्या वाणीतून समन्वयाची धारा प्रवाहीत झाली. त्यात दैवाला स्थान नाही, एकट्या पुरुषार्थासही स्थान नाही. तर भाग्य आणि पुरुषार्थ दोहोंची संगत हीच त्या धारेचा मुख्य प्रवाह आहे. या प्रवाहानेच भारतीय जनतेस चमत्कार व कर्मण्यात, अनिष्ट रूढीपासून मुक्त पुरुष आणि जागृती वाढवली त्यातच भारतीय जनता भारतीय आत्मा प्रफुल्लित झाला.

या प्रकारे भगवान महावीरांनी केवळ ज्ञान किंवा कैवल्य अर्थातच सर्वज्ञतेच्या प्राप्तीनंतर तीस वर्षांपर्यंत हिंसा व कर्माने पीडित जनतेस सत्य मार्गाचा उपदेश केला. शाश्वत अशा सुख प्राप्ती करणाऱ्या धर्माची त्यांनी व्याख्या केली, याच क्रमात त्यांनी जनजांचा उद्धार केला. जनतेच्या अनेक जिज्ञासांचे समाधानही केले. भगवान महावीरांनी प्रतिपादन

केलेल्या सर्वच तत्वांचे दर्शन एका छोट्याशा लेखांमधून करणे अशक्य आहे. त्यासाठीच भगवंतांच्या उपदेशाचा प्रमुख भाग या ठिकाणी नोंदित केला आहे.

भगवंतांच्या उपदेशातून असंख्य असे प्रकांड पंडित, विद्वान शिष्य निर्माण झाले. त्यामध्ये प्रमुख गौतमस्वामी, सुधर्मा स्वामी इत्यादी अकरा

असे मुनी समुदायाचे नायक म्हणजेच गणधर पंडित होते. या सर्व आचार्यांचे मिळून ४४०० शिष्य होते. या आचार्यांनी आणि शिष्यांनी त्यातील उपाध्याय मंडळींनी पुढे भगवान महावीरांच्या उपदेशाचे शास्त्रांमध्ये मांडणी केले. तेच जैन आगम ग्रंथ म्हणून आज प्रकाशित आहेत.

केवलज्ञान अर्थात सर्वज्ञता प्राप्तीनंतर भगवान महावीरांचे जीवन केवळ समस्त जीव जातीच्या आत्म ऊद्धारासाठी आणि कल्याणासाठी अहिंसा, सत्य, शांती, अपरिग्रह, ब्रह्मचर्य या तत्वांचा उपदेश करण्यातच सत्कारणी लागले. वयाच्या ७२ व्या वर्षी भगवंतांचे कार्तिक कृष्णा अमावस्ये च्या दिवशी पावापुरी (आजचे नालंदा जिल्हा, बिहार) येथे महानिर्वाण झाले.

भगवान महावीरांची अहिंसा योद्ध्याची अहिंसा आहे ज्याने भगवान महावीरांचे चरित्र पूर्ण जगाले तो अहिंसेस भ्याडपणा म्हणण्याचे धाडस करणार नाही. अभय आणि पराक्रम त्यांच्या अहिंसेस

जोडलेला आहे. भगवान महावीरांची निवृत्ती अकर्मण्यात नाही ती कर्मावरील विजयाची अजिंक्य अशी शक्ती जागृत करणाऱ्या महान गाथा आहे. म्हणूनच भगवंतांच्या वाणीमध्ये विश्वशांतीच्या पथ दर्शनाची क्षमता आहे.

वस्तू वस्तू जपून ठेव...

४ स्टोव्ह...

रॉकेल टाकीत भरल्यावर पंप मारून हवा भरायची आणि त्या हवेच्या दाबाने रॉकेल निपल मधून बर्नर मध्ये चढायचे. त्या आधी काकडा लावून बर्नर तापवले जायचे. त्यामुळे चढलेल्या रॉकेलचे हवेत रुपांतर होऊन बर्नर भोवती ज्योत पेटायची. या स्टोव्हला काही झाले की प्रथमोपचार म्हणजे त्या निपलच्या छिद्रात पीन करायची म्हणजे तेथील कचरा साफ व्हायचा. मात्र हवा जास्त भरली किंवा बर्नर फुटले तर भडका उडायचा तो थेट घराच्या छता पर्यंत पोहोचायचा. मग सर्वांचीच पळापळ व्हायची. मग तो त्याच्या दबाखान्यात न्यावा लागायचा. आमच्या घरा शेजारी हे दुस्तूचे दुकान होते त्या दुकानाला त्याने स्टोव्ह व सायकलचा दबाखाना असे नाव दिले होते.

हा पितळी स्टोव्ह सुद्धा चिंच लावून चकचकित घासला जायचा. आणि घरातील स्टोव्हची चकाकी बघून गृहिणीची स्वच्छतेची आवड ठरवली जायची. मी इयत्ता ९ वीत असताना शालेय अभ्यासक्रमात आम्हाला स्टोव्ह दुस्तूची विषय होता. शाळेत शिकलेले घरी केलेच पाहिजे. या न्यायाने मी घरी येऊन चांगला उत्तम चालणारा स्टोव्ह खोलला आणि त्याचे सगळे अवयव सगळ्यांना दाखवले. आणि त्याची सफाई कशी करायची, दुस्तूची कशी करायची हे पण दाखवले. घरात, वाड्यात, शेजाऱ्यांना सर्वांनाच कौतुक वाटले. पण ते थोडाच वेळ टिकले. कारण तो स्टोव्ह म्हणजे त्याचे सुटे भाग काही जोडता येईना. मग तो सुटा स्टोव्ह वडिलांना पिशवीत घालून दुकानात नेऊन जोडून आणवा लागला.

नंतर मैत्रिणीच्या घरी एक साईडला असलेली टाकी आणि दोन बर्नर असा स्टोव्ह वापरला खूप मज्जा वाटायची एकाच वेळी दोन पदार्थ करता यायचे. या स्टोव्ह मुळे नोकरी करणाऱ्या स्त्रियांची सोय झाली होती. आणि चुनीच्या घुरापासून त्यांची मुक्तता झाली होती.

पुढे काही वर्षांनी गॅसची सोय झाली परंतु तोपर्यंत सर्वसामान्यांना या स्टोव्हनेच आधार दिला. अशा जुन्या वस्तूच्या आठवणी! वस्तू कालबाह्य झाल्या पण आठवणी मात्र मानव ताज्या आहेत.

विभावी कुलकर्णी
8087810197

ओळख साहित्यिकांची

सौ. प्रतिभा महादेव चौगले

राहणार, कोल्हापूर.. मी एक औषध निर्मिती असून आयुर्वेदिक औषधांची व्यावसायिक आहे. शालेय जीवनापासून मराठी विषयाची आवड, भाषेतील शब्दांचा गोडवा ह्यामुळे कविता करण्याचा छंद होता हळूहळू हा छंद अनेक काव्य समूहांमध्ये साहित्य वाचनाने व लिखाणाने वृद्धिंगत झाला. विविध भक्तीमय रचना, अनेक निसर्गवर केलेल्या कविता, जीवन प्रवास रेखाटणाऱ्या कविता.. आकारास येत गेल्या, अनेक लघुकथा, चारोव्या, काही आरोप्य विषयक लेख लिहिले आहेत.

ऋतुगंध ह्या दिवाळी अंकात कविता प्रकाशित झाल्या, काही प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहातून अभंग रचना प्रकाशित करण्यात आल्या आहेत. अनेक साहित्यिक समूहांमध्ये सक्रिय सहभाग आहे त्यासमूहातून विविध स्पर्धेत प्रमाणपत्र मिळवले आहे.

ज्योतिर्मय ह्या इ दैनिकसाठी नेहमीच लिखाण सादर करते आहे.. विविध विषयांवर लेख कविता अतिशय सुरेख पद्धतीने प्रकाशित करण्यात येतात. शिवाय दिव्यांग साप्ताहिक ह्या इ दैनिक सदरासाठीही साहित्य दिले आहे.

काही रचनांना मी संगीतबद्ध करून घेतले आहे.. त्या रचनांना उत्कृष्ट प्रतिसाद लाभला.

बयो कविते ह्या मुक्तछंद काव्यसंग्रह यामध्ये मुक्तछंद काव्यरचना प्रकाशित करण्यात आली..

महिला दिनाच्या निमित्ताने "बाई" ह्या काव्यसंग्रहात देखील कविता प्रकाशित करण्यात आली. कोल्हापूर येथील काव्यसंमेलनांमध्ये सहभाग घेऊन सादरीकरण केले आहे. मराठी सृष्टी ठाणे प्रकाशना तर्फे माझे "काव्यप्रतिभा" हे इ बुक प्रकाशित झाले आहे. नुकतेच तितिक्षा इंटरनेशनल पुणे आयोजित कला साहित्य संमेलनामध्ये तितिक्षा प्रमोद मानू गौरव पुरस्कारने मला सन्मानित केले आहे.

लेखनाचा अभ्यास करवा तितका थोडाच आहे, पण रोज नवे लिखाण करणे आणि त्यातून उत्कृष्ट साहित्य निर्माण करण्याची मला इच्छा आहे. विविध प्रकारचे लेखन, वाचन ह्याने जीवन समृद्ध करणे ही आजच्या घडीला काळाची गरज आहे.

खास असे काही नाही शब्दांची मज आस आहे स्पर्श वेड्या ह्या मनाला सुखद असा सहवास आहे.. कविता मधुर गुंजन हृदयाची आर्तता आहे भाव भावनांचे दालन शब्दांनी केलेली पूर्तता आहे

@ काव्य प्रतिभा
सौ.प्रतिभा महादेव चौगले

Mutual Fund Online

Sahi hai.....

म्युच्युअल फंड ऑनलाईन

विनोद शिराळकर 9325383999

◆ म्युच्युअल फंडाचे प्रकार ◆

मित्रांनो आज आपण म्युच्युअल फंडाचे मुख्य प्रकार पाहणार आहोत. हे प्रकार मुख्यतः म्युल फंड कोणत्या प्रकारच्या असेट क्लासमध्ये इन्व्हेस्ट करतात त्यावरून पडतात. शेअर मार्केटमध्ये इन्व्हेस्ट करतात ते इन्व्हेस्ट फंड. डेट सेक्युरिटीज मध्ये इन्व्हेस्ट करतील ते डेट फंड. शेअर मार्केट तसेच डेट सेक्युरिटीज दोन्हीही एसेट क्लासमध्ये इन्व्हेस्ट करतील ते बॅलन्स फंड. वायव्यतिरिक्त थोड्या अवधीच्या डेट सेक्युरिटीज मध्ये जे फंड इन्व्हेस्ट करतात त्यांना लिक्विड फंड असे संबोधले जाते. या सर्व फंडांचे टॅक्स संबंधीचे नियम व टॅक्सचे प्रमाण वेगळे वेगळे आहे.

वर नमूद केलेल्या चार प्रकारच्या फंडांचे पुढे आणखी काही प्रकार होतात जसे इन्व्हेस्ट फंडाचे काही प्रकार असे आहेत. लार्ज कॅप फंड, मिडकॅप फंड, स्मॉल कॅप फंड, लार्ज अँड मिडकॅप फंड, स्मॉल अँड मिडकॅप फंड, इत्यादी इत्यादी. इन्व्हेस्ट फंडाचे आणखी काही प्रकार असेही आहेत. उदाहरणार्थ बॅंकिंग फंड, फार्मा फंड, डिफेन्स फंड, सर्विसेस फंड, इत्यादी या फंडांना सेक्टर स्पेसिफिक फंड असेही म्हटले जाते.

डेट फंडांचेही असेच त्यांच्या सेक्युरिटी वाईज प्रकार आहेत. म्युच्युअल फंडांमध्ये हल्ली कॅमोडिटीज चा सुद्धा समावेश करण्यात आला आहे. कॅमोडिटीज अर्थातच सोने, चांदी आणि इतर कॅमोडिटीज. या कॅमोडिटीचा समावेश म्युच्युअल फंडांमध्ये डायव्हर्सिफिकेशन करण्यासाठी तसेच या कॅमोडिटीज च्या भावातील चढ-उताराचा फायदा युनिट होल्डर न मिळवून देण्यासाठी केला जातो.

म्युच्युअल फंडांचे काही प्रकार हेजिंग साठीही वापरले जातात. अरबीट्राज फंड हा त्यातलाच एक प्रकार आहे. अरबीट्राज फंड हे विविध एक्सचेंज मधील शिफ्टिंगच्या किमतीच्या फरकाचा फायदा घेण्यासाठी वापरले जातात. उदाहरणार्थ एका एक्सचेंज वर स्वस्त मिळणारा शेअर विकत घेऊन तो जास्त किंमत घेऊन दुसऱ्या एक्सचेंज वर विकला जातो यालाच अरबीट्राज असे म्हटले जाते.

वर सांगितलेल्या प्रत्येक फंडाचे फायदे वेगवेगळे आहेत. प्रत्येक प्रकारच्या फंडाची सविस्तर माहिती आपण पुढील लेखातून घेऊया.

सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे

वसंत कुलकर्णी,
छत्रपती संभाजीनगर,
मो. 96730 67194

◆ खरे प्रेम म्हणजे काय..

माणसाने जीवनात सुख व दुःख या दोहोवर "प्रेम" करणे चांगले. प्रेम म्हणजे माया. प्रेम म्हणजे एकमेकाविषयी दया. करुणा जबाबदारीची भावना आजकाल "प्रेमाचे" अनेक अर्थ काढले जातात! एक अमेरिकन पिता, सोबेल विजेता व लेखक याने आपल्या तरुण मुलीला प्रेमाबद्दल लिहिले, बेटा प्रेमाचे अनेक प्रकार आहेत, एक प्रकार स्वार्थी, अहंकारी, मत्सरी असतो, त्यात "मी" ला महत्त्व.. पण ते कुरूप दिसते, म्हणून ते दुःखाचे जडवू जाते, दुःखाची प्रकाशत आपण सर्व चांगूपणा, औदार्य, प्रेमळपणा, आदर व सोदवर्ष एखाद्याला द्यायचे असते. हे पढतं का.. बघा.. इतकं प्रेम सोपं असत, लक्षात येत ना.. ती व्यक्ती, तो माणूस, किंवा कोणीही एक्स, वाय, झेड, खास, आदरणीय असतो. एक प्रेम क्षुद्र, कमकुवत, व नैराश्यावदक बनविते तर दुजे आशावादी, सुखकर, बलवान धैर्यवान उदात्त व बुद्धिमान बनविते. त्या व्यक्तीसारखे मी

सुंदर झालो पाहिजे तर ते सुख होय. सुधी होण्यासाठी आपल्या मनातील भावना समोरून न मिळाल्या तरी त्या क्षुल्लक किंवा निरुपयोगी आहेत, असे समजू नये. कारण आयुष्यात जे तुमचे म्हणून चांगले आहे ते आपल्या पासून कापूच दूर जात नाही व ते कोणीही हिरावून घेऊ शकत नाही, तर असे हे नाते प्रेमाचे आहे.. बर आज एवढे "प्रेम प्रकरण" बस करतो.. व मीपण थांबतो. ऊच्या परत भेटू.. नवा विषय घेऊन. स्वस्थ राहा मस्त राहा

साहित्यिक मित्रांनो, आता लिहा विनधास्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ

ज्योतिर्मया

साहित्याचे विद्यापीठ

"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यापीठ. साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुरस्कार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता! हो जाओ शुरु....

या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे. - संजय व्यापारी, संपादक 7743918559

ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यापीठ

ऑनलाईन औषधोपचार

आज सर्वांही ज्ञाने आहे ऑनलाईन मा आजारवाण्यात पण परवरल्या औषधोपचार घ्या. रुग्णींना जगावारी करव माझे. डेट व पैसा वाचवा 100 रु. काहीही इलाक, पुरस्कार, पारितोषिक, कथा, कविता कोणताही सांगण्यास तय वारं अशा वेळेस फक्त फोवर सुची तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आधुनिक पद्धतीने हमाक्या उपाय केता जाईल. पोरयाने औषध पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्य डॉ. संजय ए.प.य. 37 वर्षांचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 आयुर्वेदाचार्य अधिक विविध औषध समन्वयक रुग्णांवर सार्वस्वी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनलाईन डॉक्टरांच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, औषधिक बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हु-हुन एशिया रेकॉर्ड्स मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लेम असे फक्त एकदा फोन करा व मार्दर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.

Dr Shaikh A H - 98606 99906

वडिलांच्या व्यसनाने मुलांचे हरवलेले बालपण

ज्योतिर्मय साहित्य
घर हा शब्द उच्चारला की मनात एक उबदार भावना दाटून येते. चार भिंतींच्या आत फक्त विटा आणि सिमेंट नसतात, तर त्या भिंतींना प्रेमाचा स्पर्श असतो, मायेची सावली असते आणि सुरक्षिततेचा आधार असतो. लहान मुलांसाठी तर 'घर' म्हणजे त्यांचे छोटेसे विश्व असते आणि त्या विश्वाचा केंद्रबिंदू असतो त्यांचा पिता. वडिलांचे बोट धरून चालताना मिळणारा आत्मविश्वास, त्यांच्या खांद्यावर बसून पाहिलेला जगाचा विस्तार, त्यांच्या एका कौतुकाच्या शब्दाने उंचावलेली उर्मी हे सगळे अनुभव मुलांच्या आयुष्याचा पाया मजबूत करतात. पण ज्या हाताने आधार द्यायला हवा, तोच हात जर व्यसनाच्या विळख्यात अडकला, तर त्या मुलांच्या आयुष्याचा पाया हादरतो. व्यसन ही केवळ एका व्यक्तीची चूक नाही, ती एक सामाजिक, मानसिक आणि कौटुंबिक समस्या आहे. पण या समस्येची सर्वात मोठी किंमत कोण मोजते? तर ती त्या निरागस मुलांची पिढी, ज्यांचे बालपण वडिलांच्या व्यसनाच्या सावटाखाली करून जाते. लहान मुलांचे मन हे ओल्या मातीसारखे असते. त्यावर जे

उमटते, ते कायमचे कोरले जाते. व्यसनाधीन वडिलांच्या घरात वाढणाऱ्या मुलांच्या मनावर सर्वात आधी उमटतो तो 'भीतीचा ठसा'. रोज संध्याकाळ झाली की त्यांच्या मनात एक अनामिक दडपण निर्माण होते "आज बाबा कसे येतील?" दारूच्या नशेत घरी येणारे वडील, त्यानंतर होणारी आरडाओरड, आईवर होणारी शारीरिक व मानसिक हिंसा, घरातील वस्तूंची तोडफोड हे सगळे दृश्य त्या मुलांच्या डोळ्यांसमोर रोज उभे राहते. ही भीती केवळ त्या क्षणापुरती मर्यादित राहत नाही. ती त्यांच्या मनाच्या कोपऱ्यात कायमची घर करून बसते. परिणामी, त्यांना कोणावर विश्वास ठेवणे कठीण जाते. ज्याच्यावर सर्वाधिक विश्वास असायला हवा, तीच व्यक्ती जेव्हा अस्थिर वागते, तेव्हा त्यांच्या मनातील सुरक्षिततेची भावना पूर्णपणे कोसळते. खेळणे, बागडणे, मित्रांसोबत हसणे हे बालपणाचे खरे रंग आहेत. पण व्यसनाधीन वडिलांच्या घरात ही रंगत हरवते. मानसशास्त्रात 'पॅन्टीफिकेशन' नावाची संकल्पना आहे. म्हणजे मुलांनी पालकांची भूमिका स्वीकारणे. व्यसनाधीन

कुटुंबांमध्ये ही स्थिती मोठ्या प्रमाणावर दिसते. आई तणावात असते, वडील शुद्धीवर नसतात, अशा परिस्थितीत लहान मुलांवर घराची जबाबदारी येते. धाकट्या भावंडांची काळजी घेणे घरातील कामात मदत करणे वडिलांना सांभाळणे या सगळ्या गोष्टी करताना त्यांचे बालपण हरवून जाते. वयाने लहान असलेली ही मुले

मनाने मात्र अकाली प्रौढ होतात. पण हे प्रौढत्व आनंदाचे नसते, तर ते वेदनेचे ओझे असते. घरातील अशा वातावरणामुळे मुलांचे शिक्षण बुडते शिक्षण हे प्रत्येक मुलाच्या उज्वल भविष्याचे दार असते. पण घरातील अस्थिरतेमुळे हे दार अनेकदा बंदच राहते. रात्री झोप न लागल्यामुळे मुलांची शारीरिक व मानसिक अवस्था ढासळते. दुसऱ्या दिवशी शाळेत शिक्षक काय शिकवत आहेत, यापेक्षा त्यांच्या मनात एकच प्रश्न घुमत असतो "आज पुन्हा घरी काय होईल?" हळूहळू अभ्यासात रस कमी होतो, लक्ष विचलित होते आणि अनेकदा शाळा सोडण्याची वेळ येते. याशिवाय, "माझे वडील दारू

समाजापासून दूर ठेवतात. मित्रांपासून दुरावा वाढतो, आणि हा एकटेपणा त्यांना नैराश्याकडे ढकलतो. व्यसनाधीन वडिलांच्या मुलांच्या मनात एक विचित्र संघर्ष चालू असतो. एका बाजूला ते वडील आहेत म्हणून त्यांच्याबद्दल प्रेम असते, तर दुसऱ्या बाजूला त्यांच्या वागण्यामुळे निर्माण झालेला राग आणि तिरस्कार असतो. हे द्वंद्व त्यांच्या मनाला पोखरत राहते. परिणामी, मोठेपणी त्यांना नातेसंबंध जपताना अडचणी येतात. कोणावर विश्वास ठेवणे कठीण जाते भावनिक जवळीक निर्माण करणे अवघड होते स्वतःच्या भावना व्यक्त करण्यास भीती वाटते अशा प्रकारे, वडिलांचे व्यसन मुलांच्या संपूर्ण व्यक्तिमत्त्वावर खोलवर परिणाम करते. आपण समाज म्हणून व्यसनाधीन व्यक्तीकडे तुच्छतेने पाहतो, पण त्यांच्या मुलांकडे दुर्लक्ष करतो. "याचा बाप बुंगारी आहे दारू पिता, हा काय मोठा होणार?" अशा टोमण्यांनी आपण त्या मुलांच्या आत्मविश्वासावर घाला घालतो. शेजारीपाजारी यांचे रोजचेच भांडणे ऐकतात, पण "तो त्यांचा

वैयक्तिक प्रश्न आहे" म्हणून मदतीसाठी पुढे येत नाहीत. ही उदासीनता त्या मुलांना अधिक एकाकी करते. खरं तर, ही केवळ एका कुटुंबाची समस्या नसून ती संपूर्ण समाजाची जबाबदारी आहे. व्यसनाकडे आपण अनेकदा नैतिकतेच्या चष्म्यातून पाहतो. पण वास्तवात व्यसन ही एक मानसिक आणि शारीरिक व्याधी आहे. व्यसनाधीन व्यक्तीला दोष देण्यापेक्षा त्याला उपचारांची गरज आहे, समुपदेशनाची गरज आहे हे समजून घेणे आवश्यक आहे. व्यसनमुक्ती केंद्रांची मदत मानसोपचार तज्ञांचे मार्गदर्शन कुटुंबीयांचे सहकार्य या सगळ्यांच्या मदतीने अनेक कुटुंबे पुन्हा उभी राहू शकतात. वडिलांनी व्यसन सोडणे म्हणजे केवळ एक सवय सोडणे नाही, तर ते त्यांच्या मुलाला त्याचे हरवलेले बालपण परत देणे आहे. जर एखाद्या मुलाच्या आयुष्यात ही परिस्थिती असेल, तर बदलाची सुरुवात कुठून होईल? शिक्षकांनी अशा मुलांना ओळखून त्यांच्याशी संवाद साधला पाहिजे. "तू एकटा नाहीस" ही भावना त्यांना मोठा आधार देते. फक्त व्यसनाधीन व्यक्तीचेच नाही, तर त्यांच्या मुलांचेही समुपदेशन

आवश्यक आहे. त्यांच्या मनातील अपराधीपणाची भावना दूर करणे गरजेचे आहे. महिलांना व मुलांना कौशल्य विकासाच्या संधी दिल्यास आर्थिक स्वावलंबन निर्माण होऊ शकते. टोमणे मारण्याऐवजी आधार देण्याची वृत्ती निर्माण झाली पाहिजे. एक पिता बदलला, तर एक पिढी वाचते मुले ही देशाचे भविष्य आहेत. जर हे भविष्य व्यसनाच्या धुरामुळे काळवंडत असेल, तर आपण प्रगत समाज म्हणून अपयशी ठरत आहोत. प्रत्येक वडिलांनी स्वतःला एक प्रश्न विचारला पाहिजे "माझ्या हातातील बाटली माझ्या मुलांच्या स्वप्नांना जाळत तर नाही ना?" जेव्हा एखादा पिता व्यसन सोडतो, तेव्हा तो केवळ स्वतःला नाही, तर आपल्या संपूर्ण कुटुंबाला वाचवतो. तो आपल्या मुलांना सुरक्षित घर, हसरे बालपण आणि उज्वल भविष्य परत देतो. आज समाजाला अशा मुलांसाठी 'आधारवंड' होण्याची गरज आहे. त्यांना दोष देण्याऐवजी त्यांना समजून घेणे, त्यांना आधार देणे आणि त्यांच्या आयुष्यात आशेचा किरण निर्माण करणे हीच खरी सामाजिक जबाबदारी आहे. उर्वरित उद्याच्या अंकात...

भाग १

समाजभूषण रामदास वच्छलामाई रखमाजी वाघमारे छत्रपती संभाजीनगर संपर्क 8888125610

पितात" ही गोष्ट कुणाला कळेल या भीतीने मुले स्वतःला

लक्षद्वीप दूर एक अविस्मरणीय प्रवास

ज्योतिर्मय साहित्य
पर्यटन म्हटले की साधारणपणे थंड हवेच्या प्रदेशात, ऑक्टोबर ते फेब्रुवारी हा काळ सर्वोत्तम मानला जातो. मात्र आम्ही २३ मार्च २०२६ ते २७ मार्च २०२६ या कालावधीत, विषुववृत्ता जवळील रमणीय लक्षद्वीप बेटांवर प्रवास करण्याचा अनोखा निर्णय घेतला. उन्हाळ्याचा कालावधी असतानाही कॉर्डेलिया क्रूजच्या पंचतारांकित सुविधांमुळे आणि समुद्रावरच्या आल्हाददायक गार वाऱ्यामुळे संपूर्ण प्रवास अत्यंत सुखकर आणि मन प्रसन्न करणारा ठरला. लक्षद्वीपमध्ये वास्तव्यासाठी वैयक्तिक पोलीस व्हेरिफिकेशन आवश्यक असते. आमच्या काही सहप्रवासी मित्रांना सतत प्रयत्न करून ही हे प्रमाणपत्र मिळू न शकल्यामुळे आम्ही १७ जणांनी एकत्र येत क्रूजद्वारे प्रवासाचा पर्याय निवडला. या सहप्रवासात डॉ. अरविंद देशपांडे, डी व सौ. श्याम कुलकर्णी (मी), आबासाहेब डव, रविंद्र डावरे, कृष्ण पद्मवार, प्रदीप गुळवेलकर, प्रमोद दोशी, विनोद होत्राळीकर, विलास पाटील आदींचा सहचारणी सह सहभाग होता. दि. २३ मार्च रोजी सकाळी ७ वाजता पुण्यातून १७ सीटर वाहनाने प्रस्थान करून दुपारी २ वाजता आम्ही अलेक्झांडर पोर्ट येथे पोहोचलो. तेथे विमानतळा प्रमाणेच काटेकोर सुरक्षा तपासणी झाली. पारंपरिक पद्धतीने स्वागत करून आम्हाला बोर्डिंग कार्ड देण्यात आले, ज्युअर केबिन क्रमांक नमूद होता. प्रथमच क्रूज प्रवासाचा अनुभव असल्यामुळे उत्सुकता शिगेला पोहोचली होती. कॉर्डेलिया क्रूज ही भारतातील एक प्रतिष्ठित क्रूज सेवा असून मुंबई, गोवा, कोची आणि लक्षद्वीप अशी विविध आकर्षक गंतव्यस्थाने ती उपलब्ध करून देते. सुमारे १० मजली या भव्य जहाजात

आधुनिक सुविधांचा उत्तम संगम अनुभवायला मिळतो. खालचे मजले तांत्रिक व वाहतूक व्यवस्थेसाठी, तर तिसरा मजला वैद्यकीय सेवेसाठी राखीव आहे. वरच्या सनडेकर वॉकिंग ट्रॅकसह सूर्योदय व सूर्यास्ता चा मोहक आनंद घेण्याची अप्रतिम सोय आहे. सुमारे १८०० प्रवासी आणि ६६८ क्रू मॅम्बर्सची क्षमता असलेले हे जहाज अत्याधुनिक डिझाईनचे उत्कृष्ट उदाहरण आहे. मनोरंजनासाठी पाच सुसज्ज सभागृहे, आकर्षक बैठक व्यवस्था, तसेच टेबल टेनिस व बिलियर्ड्स सारख्या क्रीडा सुविधा येथे उपलब्ध आहेत. प्रवाशांसाठी विविध पेय स्टॉल्स, पेड वाय-फाय सुविधा, तसेच तीन डायनिंग रेस्टॉरंट्समध्ये विविध प्रकारचे खाद्यपदार्थ उपलब्ध आहेत. विशेष म्हणजे जैन पद्धतीचे शुद्ध शाकाहारी भोजनही येथे मिळते. याशिवाय शॉपिंग सेंटर, स्पा, कॅसिनो, लाउंज, जिम, योगा सेंटर, किड्स अॅक्टिव्हिटीज आणि स्विमिंग पूल अशा अनेक सुविधा या प्रवासाला अधिक संस्मरणीय बनवतात. २३ मार्च रोजी सायंकाळी ४:३० वाजता सुरू झालेला हा सागरी प्रवास, २५ मार्च रोजी सकाळी ९:३० वाजता आगती (लक्षद्वीप) येथे पोहोचला आणि आमच्या मनात कायमस्वरूपी ठसा उमटवून गेला. आजच्या घडीला मुंबईलक्षद्वीप (४ रात्री), मुंबईगोवा (२ रात्री) आणि मुंबईकोची (३ रात्री) अशा विविध दूर सुविधा उपलब्ध आहेत, ज्यामुळे सागरी पर्यटनाची एक नवी दारे खुली झाली आहेत. हा प्रवास केवळ पर्यटन नव्हेता, तर निसर्ग, समुद्र आणि आधुनिक सुविधा यांचा संगम अनुभवण्याचा एक अविस्मरणीय जीवनानुभव ठरला.

डॉ. श्याम वा. कुलकर्णी महाळुंगे, पुणे. 98238 09656

महावस्त्र पैठणी

ज्योतिर्मय साहित्य
जिल्हा माहिती कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या वतने काही उत्तम निर्मिती केली जाते. अलिकडेच छत्रपती संभाजीनगर पर्यटन हा विषय घेऊन देखणी निर्मिती केली, ज्यात समग्र पर्यटन येते. साधारणतः महावस्त्र पैठणी व पर्यटन ही दोन्ही महत्त्वाची पुस्तके मागे-पुढेच प्रकाशित झाले आहेत. यातील महावस्त्र पैठणी या विषयी लिहिताना, मांडणी, सजावट, मजकूर व फोटो संकलन, संपादनाच्या बाबतीत नक्कीच लिहिले पाहिजे... संदर्भ साहित्य विभागात ज्यात (१,२,३) या प्रकरणात मराठी विश्वकोश खंड-१०,१७ या नोंदी (संपादक तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी) समाविष्ट आहेत. शिवाय प्रकरण ४ मध्ये नरेंद्र मारवाडे यांचा पैठणी कला व तंत्र, प्रकरण ७ मध्ये सातवाहनकालीन महाराष्ट्र-संपादन डॉ. रा. श्री. मोरवंशीकर, प्रकरण ८ मधील महाराष्ट्राचे महावस्त्र पैठणी (लीना बनसोड) यांच्या साहित्याचे संदर्भ आहेत. तसेच प्रकरण ६/७ मध्ये इंग्रजी अभ्यासकांनी पैठणी महावस्त्राविषयी

मौलिक माहितीचा संदर्भ दिला आहे. मात्र या पुस्तकात खरा वाचनीय भाग येतो तो अनुक्रमणिकेतील अभ्यासपूर्ण लेखातून. प्रख्यात कवयित्री शांताबाई शेळके यांची आजीची पैठणी ही कविता खूपच प्रसिद्ध आहे. याचा प्रत्यय हे देखणी निर्मिती वाचतानाही सतत जाणवत राहते. अनुक्रमणिकेत अकरा लेख समाविष्ट आहेत. १) पैठण नगरी २) संत ज्ञानेश्वर उद्यान ३) पैठणीची पैठणी ४) पैठण : १३) पैठणीची विविध चित्र निर्मिती १४) राजधानी पैठण व राजवस्त्र पैठणी १५) निर्मितीची अनोखी कला १६) शालीन - कुलिन लावणी आणि पैठणी १७) काव्य पैठणी १८) हातमाग उद्योगाच्या विविध योजना अशा विषयांवर अभ्यासपूर्ण लेखन आहे. अनुक्रमणिकेत लेखकांची नावे

नसल्याने ती लेख वाचल्यावरच समजतात; मात्र अनुक्रमणिकेतील १५/१६ क्रमांकाचे लेख हे बद्दीनाथ खंडागळे व शेणाराव पठाडे यांनी उत्कृष्ट लिहिले आहेत. पैठणीविषयी अनिल परदेशी यांची अतिशय देखणी फोटोग्राफी ही पुस्तकाभर पसरली आहेत. जिल्हाधिकारी डॉ. दिलीप स्वामी यांची संकल्पना, प्रधान सचिव तथा महासंचालक ब्रिजेश सिंह, संचालक (महाराष्ट्र परिचय केंद्र नवी दिल्ली) हेमराज बागूल, संचालक (प्रशासन) किशोर गांगुर्डे (तत्कालीन संचालक, छत्रपती संभाजीनगर विभाग) यांचे मार्गदर्शन; तसेच जिल्हा माहिती अधिकारी डॉ. मिलिंद दुसाने यांचे संपादन व लेखन व टीम जिमकाचे अथक परिश्रम या निर्मितीत ठळक दिसतात. वाचकांना उत्तम फोटोसह लेख वाचण्याचा वेगळा आनंद व अनुभव "महावस्त्र" हे पुस्तक देते...

उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या माध्यमातून "फ्लश सेव्ह वॉटर अभियान"

ज्योतिर्मय साहित्य
पुणे - उन्हाळ्यातील पाणी टंचाईच्या पार्श्वभूमीवर अत्यंत सोपा, कमी खर्चिक आणि परिणामकारक असा "फ्लश सेव्ह वॉटर अभियान" हा उपक्रम उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या माध्यमातून पिंपळे सौदागर प्रभागातील भाजपाच्या नगरसेविका डॉ. कुंदाताई भिसे यांनी हाती घेतला आहे. या उपक्रमाची सुरुवात पिंपरी-चिंचवड येथील पारस रिवेरा सोसायटीत करण्यात आली आहे. पाणी बचतीबाबत पुढाकार घेऊन सर्व सामान्य नागरिकांमध्ये पाणी वापराबाबत जाणीव जागृती निर्माण करणे हा त्यामागे मुख्य उद्देश आहे. या उपक्रमांतर्गत घरातील टॉयलेटच्या फ्लश टॅंकमध्ये एक लिटर पाण्याने भरलेली प्लास्टिकची बाटली ठेवण्याचे आवाहन करण्यात आले आहे. यामुळे प्रत्येक फ्लशवेळी साधारण एक लिटर पाणी कमी वापरले जाते आणि मोठ्या प्रमाणावर पाणी बचत साध्य होते. पारस रिवेरा सोसायटीतील ४० फ्लॅट्समध्ये हा उपक्रम राबविण्यात आला आहे. प्रत्येक फ्लॅटमध्ये सरासरी ४ सदस्य आणि प्रत्येक सदस्य दिवसातून किमान ४ वेळा फ्लशचा वापर करते, असे गृहीत

धरल्यास प्रत्येक फ्लशमागे १ लिटर बचत यामुळे दररोज ६४० लिटर पाणी बचत होणार आहे. याचा अर्थ, केवळ एका सोसायटीतच दररोज ६४० लिटर पाण्याची बचत होत असून, महिन्याभरात ही बचत सुमारे १९,२०० लिटर इतकी होते. अशा प्रकारे हा छोटासा बदल मोठ्या प्रमाणावर जलसंधारणास हातभार लावत आहे. या उपक्रमासाठी संकल्पना विशद करताना, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या नगरसेविका

तसेच उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या अध्यक्षा डॉ. कुंदाताई संजय भिसे म्हणाल्या, "पाणी हा अत्यंत मौल्यवान आणि मर्यादित स्रोत आहे. 'फ्लश सेव्ह वॉटर अभियान' ही संकल्पना अगदी सोपी असून, प्रत्येक नागरिकाने स्वतःहून अशा छोटी उपाययोजना केल्यास मोठ्या प्रमाणावर पाणी बचत शक्य आहे. उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या या अभिनव उपक्रमातून नागरिकांमध्ये पाणी बचतीबाबत जनजागृती निर्माण होत असून या उपक्रमात प्रत्येक सहभागी नागरिकाला प्रोत्साहन पर प्रमाणपत्र आणि सोसायटीला डस्टबीन देण्यात येणार असल्याची माहिती उन्नती सोशल फाउंडेशनचे संस्थापक संजय भिसे यांनी दिली.

समतेचा संदेश देणारे 'लोक-शास्त्र सावित्री' नाटक ४ एप्रिलला

ज्योतिर्मय साहित्य
छत्रपती संभाजीनगर - महिला शिक्षणाच्या माध्यमातून सामाजिक समतेचा संदेश देणाऱ्या क्रांतिकारी विचारांची उजळणी करण्यासाठी रंगचित्क मंजुल भारद्वाज लिखित व दिग्दर्शित 'लोक-शास्त्र सावित्री' या नाटकाचा प्रयोग शनिवार, दि. ४ एप्रिल रोजी आयोजित करण्यात आला आहे. सावित्रीबाई फुले आणि ज्योतीराव फुले यांनी वर्णव्यवस्था, रुढीवाद आणि पितृसत्ताक व्यवस्थेला विरोध करत मुलींसाठी शिक्षणाची दारे खुली केली. शिक्षण म्हणजे केवळ अक्षरज्ञान नसून, समतेचा बोध देणारी सामाजिक क्रांती असल्याचा संदेश त्यांच्या कार्यातून दिला गेला. मात्र, आजही समाजात काही मुली शिक्षणापासून वंचित राहतात, ही वस्तुस्थिती अधोरेखित करत नाटकातून सामाजिक आत्मपरीक्षणाचा संदेश दिला जाणार आहे. हे नाटक प्रेक्षकांमध्ये समतेची जाणीव आणि माणुसकीची भावना जागवण्याचा प्रयत्न करणार असल्याचे आयोजकांनी सांगितले. कार्यक्रमाचे आयोजन प्रवीणभाऊ जाधव मित्रमंडळ, महाराष्ट्र यांच्या वतीने करण्यात आले आहे. नाटकाचे सादरीकरण सायंकाळी ६ वाजता मराठवाडा साहित्य परिषदेच्या यशवंतराव चव्हाण नाट्यगृहात होणार असून, नागरिकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे, असे आवाहन आयोजकांनी केले आहे.